

A KÚRIA

mint felülvizsgálati bíróság

v é g z é s e

Az ügy száma: Gfv.VI.30.035/2022/4.

A tanács tagjai: Dr. Farkas Attila a tanács elnöke

Dr. Gáspár Mónika előadó bíró

Dr. Simonné dr. Gombos Katalin bíró

Az I. rendű felperes: felperes1

A II. rendű felperes: felperes2

A III. rendű felperes: felperes3

Az I., II. és a III. rendű felperések képviselője: dr. Ravasz László Endre ügyvéd cím1

Az I. rendű alperes: alperes1

A II. rendű alperes: alperes2

Az I. és II. rendű alperések képviselője: Dr. Jánossy Boglárka Ügyvédi Iroda cím2

A per tárgya: szerződés érvénytelensége

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: felperések

A másodfokú bíróság neve és a felülvizsgálni kért jogerős határozat száma:

Tatabányai Törvényszék 2.Pf.20.057/2021/7. számú ítélet

Az elsőfokú bíróság neve és határozatának száma:

Esztergomi Járásbíróság 7.P.20.008/2020/22. számú ítélet

Rendelkező rész

A Kúria a felülvizsgálatot megtagadja.

Megállapítja, hogy a le nem rótt 84.400 (nyolcvannégyezer-négyszáz) forint felülvizsgálat engedélyezése iránti eljárási illetéket az állam viseli.

A végzés ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

[1] A felperesek keresetükben az I. rendű alperessel 2007. június 20-án kötött kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítását, valamint az érvénytelenség jogkövetkezményeként a szerződés érvényessé nyilvánítását és annak megállapítását kérték, hogy kölcsöntőke tartozásukat és a törlesztőrészleteket 180 HUF/CHF árfolyamon kell meghatározni, ennél fogva összesen 1.069.326 forint kölcsöntartozásuk áll fenn a II. rendű alperes felé, amelynek megfizetésére 100 hónapra, havi 10.670 forintos részletfizetés engedélyezését kérték. Kérték továbbá annak megállapítását, hogy az I. rendű alperesnek a perbeli szerződés vonatkozásában 2015. december 22-én kelt felmondása érvénytelen, semmis.

[2] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Határozata indokolásában – többek között – kifejtette a kölcsönszerződés vizsgált rendelkezései és a kockázatfeltáró nyilatkozat együttes értékelésével, hogy a felperesek világos és érthető tájékoztatást kaptak az árfolyamkockázattal összefüggésben, amelytől eltérő tartalmú szóbeli tájékoztatást a tanúvallomás sem igazolt. Az írásbeli tájékoztatásból kitűnt, hogy a felperesekre hátrányos árfolyamváltozásnak nincs felső határa, a törlesztőrészlet akár jelentősen is megemelkedhet, és az is, hogy az árfolyamváltozás lehetősége valós, az a szerződés futamideje alatt is bekövetkezhet. A felmondás érvénytelensége körében előterjesztett kereset kapcsán utalt a

bíróság a Kúria Gfv.VII.30.071/2019/9. számú ítéletére, és megállapította, hogy jelen perben a felperesek nem vitatták fizetési kötelezettségük nemteljesítését, amelyet kétségtelenné tett, hogy a forintosítást követően 2015. szeptember 9-én 160.809 forint tartozásuk állt fent, ezt követően került sor a felmondásra hátralékuk miatt 2015. december 22-én. A felperesek magtartása a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 525. § (1) bekezdés e) pontja szerint súlyos szerződésszegésként volt értékelhető, ami megalapozta a felmondást.

[3] A felperesek fellebbezése folytán eljáró bíróságnak az elsőfokú bíróság ítéletét a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 383. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

[4] A jogerős ítélet indokolása szerint a másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet érdemi álláspontjával egyetértett, ezért a fellebbezéssel kapcsolatban csupán rámutatott: a kölcsön célja az elsőfokú ítéletben írtak szerint nem volt a felperesek érvelése szerint értelmezhető, hiszen a felperesek nem alacsony törlesztőrészlet fizetése érdekében, hanem ingatlan felújításának finanszírozására vettek fel kölcsönt. Az alacsony törlesztőrészlet lehet olyan kedvező szerződési feltétel, amely miatt az adott (CHF alapú) kölcsönterméket választja az adós, de ez nem változtat a kölcsönfelvétel célján. Az árfolyamkockázati tájékoztatással összefüggésben felállított követelményrendszer alapján kiemelte, a felperesek tudomásul vették, hogy a kölcsönszerződésben rögzített deviza árfolyama napról-napra változik, svájci frank esetében bármilyen irányban és bármilyen mértékben, ezért az esedékesség napján fizetendő törlesztőrészlet forint összege előre nem megállapítható. Figyelmeztetést kaptak arra vonatkozóan, hogy ha a folyósítás napján érvényes árfolyamhoz képest a forint árfolyama gyengül, a devizában megállapított törlesztőrészletek forintban fizetendő ellenértéke akár jelentős mértékben is emelkedhet, illetve árfolyamváltozás esetén a törlesztő összegben a tőke és a hiteldíj egymáshoz viszonyított aránya változik, és ha ennek következtében a havi törlesztőrészlet csak a hiteldíj egy részének a megfizetésére elegendő, a hiteldíj fennmaradó része a tőke összegét fogja növelni. A tájékoztatás arra is kitért, hogy a fix törlesztőrészlet fizetése alatt keletkezett kedvezőtlen változásokat az I. rendű alperes a fix törlesztőrészletperiódus lejártával az új törlesztőrészletben fogja érvényesíteni, ezért az új törlesztőrészlet összege jelentősen emelkedhet az eredeti, fix törlesztőrészlet összegéhez képest. A tájékoztatás egyértelmű volt abban is, hogy az árfolyamváltozásból eredő kockázatot a felperesek viselik és abban is, hogy az árfolyamváltozásnak nincs felső határa, az korlátlan is lehet, hiszen a tájékoztatás a korlátozásra utaló adatot nem tartalmazott. Mindebből következően a kapott tájékoztatás a bíróságnak az álláspontja szerint is alkalmas volt arra, hogy a felperesek felismerjék annak veszélyét, az árfolyamromlás lehetősége valós, az a kölcsön futamideje alatt bekövetkezik, akár jelentős is lehet, így számolniuk kellett azzal, hogy az a gazdasági helyzetüket súlyosan érintheti, mert az árfolyamok folyamatosan változnak, kedvezőtlen irányú árfolyamváltozás is bekövetkezik, és az ezzel járó terheket nekik kell viselni. Az elsőfokú bíróság az aláírt írásbeli kockázatfeltáró nyilatkozat, a szerződés tartalma, a felperesek személyes meghallgatása és a tanúvallomások egybevetésével okszerűen következtetett az I. rendű alperes tájékoztatásának megfelelőségére. Helytálló volt a jogi álláspontja a felmondással kapcsolatban is, amelyre a felperesek által sem vitatott nem szerződésszerű teljesítés miatt került sor. Hangsúlyozta, hogy a felperesek többszöri felszólítás ellenére sem rendezték hátralékos tartozásukat, így a kölcsönszerződés V.1. pontja és az rPtk. 525. § (1) bekezdés e) pontja alapján jogszerű volt annak felmondása.

[5] A jogerős ítélet ellen a felperesek nyújtottak be felülvizsgálati kérelmet és egyúttal a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet a Kúria közzétett határozatától eltérés miatt a Pp. 409. § (3) bekezdése alapján. Álláspontjuk szerint a jogerős ítélet a felperesek szerződéses céljának félretételével ellentétes a Kúria 6/2013. PJE határozata III. pontjában, az árfolyamkockázat viselését előíró szerződéses feltétel gazdasági következményeinek vizsgálata nélkül pedig a 2/2014. PJE határozat 1. és III. pontjaiban, valamint a BH2020.5.151., a BH2020.5.152. és a BH2021.5.141. számon közzétett és a Gfv.VII.30.256/2020/9. számú határozatokban foglaltakkal. A felmondás érvénytelensége tekintetében kiemelték, az I. rendű alperes felmondását jogszerűtlenné tette, hogy szerződésszerű teljesítésével [rPtk. 277. § (1) bekezdés c) pont] a felpereseknek nem keletkezett volna a felmondást megalapozó hátraléka, amellyel kapcsolatban megjelölték a Kúria 4/2021. PJE határozatát, a Gfv.VI.30.071/2019/9. számú ítéletét. Az ügy érdemére kiható jogszabálysértésként a Pp. 279. § (1) bekezdését, 346. § (5) bekezdését, az rPtk. 209/A. § (2) bekezdését jelölték meg.

[6] A Kúria előjáróban rögzíti, mivel a felülvizsgálati kérelemben vitatott érték az ötmillió forintot nem haladja meg, illetve abból a további okból is, mert az ügyben másodfokon eljáró bíróság azonos jogszabályi rendelkezésre és jogi indoklásra utalással hagyta helyben az elsőfokú ítéletet, a Pp. 408. § (1) és (2) bekezdése, valamint a 409. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem elbírálása érdekében a felpereseknek engedélyezés iránti kérelmet kellett előterjeszteniük.

[7] A Kúria a felperesek engedélyezés iránti kérelmét a Pp. 411. § (1) bekezdése alapján vizsgálta.

[8] A kérelemhez kötöttség perjogi szabályából következően [Pp. 2. § (2) bekezdés] – miként azt a felülvizsgálat engedélyezésével összefüggésben már a 2/2017. (XI. 13.) PK vélemény is, majd azt követően az 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény (a továbbiakban: PK vélemény) a 6. pontjában értelmezte – a Kúria a felülvizsgálatot kizárólag a fél által megjelölt okból engedélyezheti. Erre figyelemmel a felperesek által előterjesztett felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet kizárólag abból a szempontból vizsgálta, hogy az abban előadottakra figyelemmel a jogszabálysértés vizsgálata a Kúria közzétett határozatától jogkérdésében eltérés miatt indokolt-e.

[9] Jelen ügyben a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelemben előadottak alapján – az alábbiak szerint – a Pp. 409. § (3) bekezdésében foglalt követelmények nem teljesültek.

[10] A Kúria a Pp. 409. § (3) bekezdése szerinti engedélyezési okot a PK véleményben értelmezve megállapította, hogy az akkor teszi lehetővé a felülvizsgálat engedélyezését, ha az ügy érdemére kiható jogszabálysértés vizsgálata a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben eltér.

[11] Téves volt a felperesek hivatkozása a Kúria 6/2013. PJE határozatától, kiemelten annak III. 2.b) pontjától, a 2/2014. PJE határozat I. és III. pontjaitól, valamint a BH2020.5.151. számú [helyesen: Gfv.VII.30.096/2019/5. számú és BH2020. 151. számon közzétett], a BH2020.5.152. számú [helyesen: Gfv.VII.30.270/2019/6. számú és BH2020.

152. számon közzétett] és a BH2021.5.141. számú [helyesen: Gfv.VII.30.090/2020/9. számon közzétett] határozatától való eltérésre a jogerős ítélet eredményeként.

[12] A Kúria a 6/2013. PJE és a 2/2014. PJE határozataiban – egyebek mellett – a deviza alapú kölcsönszerződések lényegadó sajátosságairól, illetve az e szerződésekben az árfolyamkockázat korlátlan viselésére vonatkozó kikötések tisztességtelensége tárgyában is állást foglalt.

[13] A 6/2013. PJE határozat III.1. pontja a deviza alapú kölcsön lényegét abban fogalmazta meg, hogy az adós tartozása devizában keletkezik, a kölcsön folyósítására és a törlesztésére pedig forintban kerül sor. Abból következően, hogy a tartozás devizában van megállapítva, az adós forintban teljesítendő fizetési kötelezettsége a forint erősödésétől, gyengülésétől függ: az adósnek a devizában meghatározott kölcsönért a forint gyengülése esetén többet kell visszafizetnie, terhei növekednek, míg erősödése esetén kevesebbet, terhei csökkennek. Ezzel szemben a hitelező helyzetére az árfolyam változása nem hat ki, hiszen az adós általi visszafizetéskor forintban ugyanolyan értékű devizához jut, mint amennyit folyósított. Tartalmazza ezen felül a vizsgált jogegységi határozat adott pontja, hogy a deviza alapú kölcsönszerződés megkötésekor a kölcsönvevő szándéka arra irányult, hogy forintban jusson a kölcsönhöz és tartozását is forintban fizesse vissza, kamatfizetési kötelezettsége ugyanakkor a szerződéskötés idején jellemző forint kölcsönre irányadó kamatnál jelentősen alacsonyabb legyen. Ezen elvárásnak felelt meg a deviza alapú hitelezés konstrukciója, melynek alapjául az rPtk. 231. §-ának szabályai szolgáltak.

[14] A III. 2.b) pont alatt – a deviza alapú szerződés konstrukciójának jóerkölcsbe ütköző jellegét vizsgálva – szintén rögzítette a 6/2013. PJE határozat, hogy a deviza alapú kölcsönszerződések megkötésére azért került sor, mert az adós célja az volt, hogy a forint kölcsönszerződések esetén irányadó kamatnál alacsonyabb kamat mellett jusson kölcsönhöz. Erre csak úgy volt lehetőség, ha devizában adósodik el, ami egyben azt jelenti, hogy vállalja az árfolyamváltozás kockázatát, melynek iránya, mértéke előre nem látható, nem kiszámítható. Kitért ezzel kapcsolatban a Kúria egyúttal arra is, hogy a szerződéses konstrukcióból származó árfolyamkockázatot az adós szempontjából kiegyenlíthette az az előny, amely az alacsonyabb kamatban és törlesztőrészetben mutatkozott, tehát mindkét fél realizálhatott számára fontos előnyöket, az aktuális gazdasági, üzleti érdekeinek megfelelően.

[15] A felperesek tévesen, csupán egy kiragadott elemére nézve tartották relevánsnak a 6/2013. PJE határozat indokolását. Álláspontjuktól eltérően a jogegységi döntés nem magának a deviza alapú kölcsönszerződésnek magának és nem is a szerződő felek közösen meghatározott céljának, hanem az adós saját, őt a szerződéskötéskor motiváló egyéni megfontolásként ismerte el azt, hogy a forintkölcsönöknél alacsonyabb kamatozás mellett jusson kölcsönhöz. Mindehhez szorosan hozzátartozik és így is emelte ki a jogegységi döntés – szemben a felperesek stabil törlesztőrészetekre vonatkozó érvelésével –, hogy az előzőek fejében a kölcsönt felvevők vállalták az árfolyamváltozás kockázatát [III. 2.e) pont]. Az árfolyamkockázat ugyanis a kirovó és a lerovó pénznem eltéréséből adódó, szükségképpen és automatikus következmény, a deviza alapú kölcsönszerződések jellegéből következik [6/2013. PJE határozat III/2. a) pontjához tartozó indokolás; EUB C-51/17. számú ítélet].

[20] A Kúria figyelemmel volt arra is, hogy Jogegységi Panasz Tanácsa 2021. november 22-én hozott és a Magyar Közlöny 2021. évi 243. számában 2021. december 28-án közzétett Jpe.I.60.015/2021/15. számú jogegységi hatályú határozata (a továbbiakban: JPE határozat) értelmében a 2/2014. PJE határozat 1. pontja azzal a kötelező (kiegészült) értelmezéssel alkalmazható, amely szerint akkor megfelelő tartalmú az árfolyamkockázatról nyújtott

tájékoztatás, ha az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó a tájékoztatás alapján a szerződéshez kapcsolódó árfolyamkockázat tényén és mibenlétén kívül azt is felismerheti és értékelné tudja, hogy a nemzeti fizetőeszköz (a forint) árfolyama a kölcsön nyilvántartásba vétele szerinti deviza árfolyamához képest számára akár jelentős mértékben is kedvezőtlenül változhat, és ezáltal a fogyasztó fennálló tartozásának, a szerződés szerinti ütemezésben esedékessé váló fizetési kötelezettségének mértéke jelentősen megemelkedhet (JPE határozat elvi tartalom, 34. pont).

[21] Az I. rendű alperes által a perben vizsgálttal azonos tartalmú szerződéses feltétel (V.4.) és kockázatteltérő nyilatkozat alapján a fogyasztónak adott árfolyamkockázati tájékoztató fenti elveknek való megfeleléséről a Kúria a JPE határozat meghozatalát követően már több felülvizsgálati eljárásban, elsőként a Pfv.VIII.20.290/2021/9. számú határozatában állást foglalt, és megállapította, hogy a szerződésbe foglalt és a külön okiratban átadott tájékoztatásból egyértelmű, hogy az árfolyamkockázat valós, az akár jelentős mértékű lehet, amely a fogyasztó gazdasági helyzetére rendkívül negatív kihatású lehet.

[22] A felperesek álláspontjától eltérően az árfolyamkockázat fogyasztó általi viselését előíró szerződéses feltétel átláthatóságának, ebből következő tisztességes jellegének megítélése a tisztességtelenség érvénytelenségi kategóriáján keresztül jogértelmezést felvető jogkérdés. Az árfolyamkockázat mibenlétét szabályozó szerződéses feltételek átláthatóságával kapcsolatban a 93/13/EGK irányelvben (a továbbiakban: fogyasztói irányelv), az irányelvet a hazai jogba átültető szabályozásban és az EUB-nak a fogyasztói irányelvet kötelező jelleggel értelmező ítéleteiben megadott követelményrendszer értelmezésével a Kúria jogkérdésben állást foglalva hozta meg vonatkozó jogegységi, illetve jogegységi határozat hatályú határozatait [2/2014. PJE határozat, Jpe.I.60.015/2021/15.]. A jogértelmezéssel így megadott szempontrendszer alkalmazásával az adott ügyekben eljáró bíróságok feladatába tartozik a – tényállásfüggő – egyedi bizonyítékértékelő munka.

[23] Az engedélyezés iránti kérelemben felhívott Gfv.VII.30.090/2020/9. számú (BH2021.141. számon közzétett) végzésnek sem tulajdonítható – ennél fogva az azon alapuló további döntésnek sem – a felperesek által előadott és az előzőektől eltérő tartalom. A Kúria e határozata [43] és [44] bekezdéséből (BH-ban közzétett formában 39., 40. bekezdéséből) kitűnően – az alperesnek a korlátozott precedensrendszerre figyelemmel előterjesztett, jogegységi eljárás kezdeményezésére irányuló indítványával összefüggésben – annyit mondott ki, hogy az adott ügyben nem merült fel a Kúria ítélkező tanácsa részéről jogkérdésben a Kúria közzétett határozatától való eltérés és ezáltal jogegységi eljárás kezdeményezésének szükségessége, mivel az adott eljárásnak nem volt tárgya annak a jogkérdésnek a megítélése, hogy milyen követelményrendszer teljesülése esetén tekinthető az árfolyamkockázatról nyújtott tájékoztatás tisztességesnek, hanem a konkrét perbeli szerződéses rendelkezéseket és kockázatteltérő nyilatkozatot kellett értelmeznie annak eldöntése érdekében, hogy az adott tájékoztatás a Kúria 6/2013. számú, illetve 2/2014. számú PJE határozataiban, illetve az EUB döntéseiben megfogalmazott követelményrendszer alapján tisztességesnek minősül-e.

[24] A Kúria a 4/2021. PJE határozatában a deviza alapú kölcsönszerződések felmondása jogszerűsége tárgyában foglalt állást, és a 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: DH2 tv.) értelmezésével az egyes érvénytelen szerződési feltételekre kiterjedő iránymutatást adott a szerződésszegésre alapított felmondás megítélésének szempontrendszeréről. Kimondta –

többek között –, hogy **a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződések részleges semmissége miatt szükséges elszámolási kötelezettséget előíró DH2 tv. szerinti elszámolás nem zárja ki, hogy a bíróság a polgári jog szabályai szerint utólag vizsgálja, hogy alapos volt-e a pénzügyi intézmény részéről a szerződésnek az adós fizetési késedelmére alapított felmondása; annak jogszerűségét a szerződés érvényes rendelkezései és az irányadó jogszabályok alapján kell megítélni. A kölcsönszerződés fizetési késedelemre alapított felmondása jogszerűségének megítélése során azt vizsgálni, hogy az adósnak – a szerződésben érvényesen kikötött szolgáltatás vonatkozásában és az általa teljesített valamennyi, akár a szerződés érvénytelen részéhez is kapcsolódó befizetései figyelembevételével – keletkezett-e lejárt tartozása, tehát késedelembe esett-e, és a késedelem – a mértékére, illetve a hátralék összegére figyelemmel – olyan érdeksérelmet okozott-e a hitelezőnek, olyan súlyos szerződésszegésnek tekinthető-e, amely megalapozhatja a szerződés azonnali hatályú felmondását.**

[25] Az ügyben eljáró elsőfokú bíróság érdemi álláspontja kialakítása során a vizsgált jogegységi határozatban foglaltaktól nem tért el. Jogi álláspontjától eltérő következtetést – a fellebbezési eljárás korlátaira is tekintettel – a másodfokú ítélet sem tartalmaz.

[26] Hangsúlyozza egyúttal a Kúria, hogy adott ügyet specializáló tényállás mellett – kiemelten arra tekintettel, hogy a perbeli kölcsönszerződés 2015. november 19-i felmondását jóval megelőzte a DH2 tv.-en alapuló, 2015. február 1-jével megtörtént kötelező elszámolás a tisztességtelen szerződési feltételek alkalmazásával összefüggésben – nem merült fel a 4/2021. PJE határozattól való eltérés lehetősége: alapvetően az, hogy a hitelező a törlesztőrészeknek a 2014. évi XXXVIII. törvény szerint érvénytelen szerződéses rendelkezésen alapuló részének nemteljesítését vette (vehette) volna figyelembe utóbb az adós fennálló késedelmeként és a felmondás okaként.

[27] Rámutat végül a Kúria, hogy a korábban kifejtettekből – kiemelten a deviza alapú kölcsönszerződés elfogadott szerződéses céljának és a szerződő pénzügyi intézmény kötelezettségvállalásának értelmezéséből – következett egyúttal, hogy a felmondás érvénytelensége (jogszerűtlensége) körében sem volt helytálló a felperesek korábbival azonos érvelése [rPtk. 277. § (1) bekezdés c) pont], és fel sem merülhetett az ügyben a Kúria Gfv.VI.30.071/2019/9. számú ítéletétől való eltérés lehetősége.

[28] A felperesek az eljárás során teljes személyes költségmentességben részesültek, ezért az engedélyezés iránti kérelemnek az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 50. § (2a) bekezdés a) pontja szerinti illetékét a Pp. 95. § (1) bekezdés c) pontja, valamint a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése, 14. §-a alapján az állam viseli.

[29] A végzés ellen a Pp. 407. § (1) bekezdés d) pontja alapján felülvizsgálatnak nincs helye.

Budapest, 2022. május 24.

Dr. Farkas Attila s.k. a tanács elnöke, Dr. Gáspár Mónika s.k. előadó bíró, Dr. Simonné dr.
Gombos Katalin s.k. bíró

A kiadmány hiteléül: